HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

26 ianuarie 2017 *

„Recurs — Înțelegeri — Piețele belgiană, germană, franceză, italiană, neerlandeză și austriacă ale produselor și accesoriilor pentru baie — Coordonarea prețurilor de vânzare și schimbul de informații comerciale sensibile — Regulamentul (CE) nr. 1/2003 — Articolul 23 alineatul (2) — Plafon de 10 % din cifra de afaceri — Orientările privind calcularea amenzilor din 2006 — Obligația de motivare — Principiul egalității de tratament — Exercitarea competenței de fond”

În cauza C-637/13 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 27 noiembrie 2013,

Laufen Austria AG, cu sediul în Wilhelmsburg (Austria), reprezentată de E. Navarro Varona, abogada,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de F. Castilla Contreras, de F. Castillo de la Torre și de F. Jimeno Fernández, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, vicepreședintele Curții, îndeplinind funcția de președinte al Camerei întâi, doamna M. Berger și domnii E. Levits, S. Rodin (raportor) și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 10 septembrie 2015,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* * Limba de procedură: spaniola.

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, Laufen Austria AG solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 16 septembrie 2013, Laufen Austria/Comisia (T-411/10, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2013:443), prin care acesta a respins acțiunea sa având ca obiect anularea Deciziei C(2010) 4185 final a Comisiei din 23 iunie 2010 privind o procedură în temeiul articolului 101 TFUE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39092 – Produse și accesorii pentru baie) (denumită în continuare „decizia în litigiu”) în măsura în care o privește sau, cu titlu subsidiar, reducerea amenzii care i-a fost aplicată în această decizie.

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 1/2003

2 Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) prevede la articolul 23 alineatul (2):

„Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi asupra întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea:

(a) încalcă articolul [101] sau articolul [102 TFUE] […]

[…]

Pentru fiecare întreprindere și asociație de întreprinderi care participă la încălcarea normelor, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent.

[…]”

Orientările din 2006

3 Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările din 2006”) arată la punctul 2 că, în ceea ce privește stabilirea amenzilor, „Comisia trebuie să țină seama de durata și gravitatea încălcării” și că „amenda aplicată nu trebuie să depășească limitele indicate la articolul 23 alineatul (2) al doilea și al treilea paragraf din [Regulamentul nr. 1/2003]”.

4 Punctul 13 din aceste orientări prevede:

„Pentru a determina cuantumul de bază al amenzii care urmează să fie aplicată, Comisia utilizează valoarea vânzărilor de bunuri sau servicii, realizate de întreprindere, care au legătură directă sau indirectă […] cu încălcarea, în sectorul geografic relevant din teritoriul [Spațiului Economic European (SEE)]. Comisia utilizează în mod normal vânzările realizate de întreprindere în cursul ultimului an complet de participare a sa la încălcare.”

5 Punctul 20 din orientările menționate prevede:

„Evaluarea gravității se face caz cu caz pentru fiecare tip de încălcare, ținându-se seama de toate circumstanțele relevante în cazul respectiv.”

6 Punctul 21 din aceleași orientări arată:

„Ca regulă generală, proporția din valoarea vânzărilor luată în calcul se fixează la un nivel de maximum 30 %.”

7 Potrivit punctului 22 din Orientările din 2006:

„Pentru a decide dacă proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz ar trebui să se situeze la limita inferioară sau la cea superioară a intervalului menționat anterior, Comisia ține seama de un anumit număr de factori, precum natura încălcării, cota de piață cumulată a tuturor părților în cauză, sfera geografică a încălcării și punerea în aplicare sau nu a încălcării.”

8 Punctul 23 din aceste orientări prevede:

„Acordurile […] orizontale de stabilire a prețurilor, de împărțire a pieței și de limitare a producției, care sunt în general secrete, se numără, prin însăși natura lor, printre restrângerile cele mai grave ale concurenței. În temeiul politicii din domeniul concurenței, acestea trebuie să fie sever sancționate. În consecință, proporția din vânzări luată în calcul pentru astfel de încălcări se situează, în general, la limita superioară a intervalului.”

9 Punctul 25 din orientările menționate este redactat astfel:

„În afară de aceasta, independent de durata participării unei întreprinderi la încălcare, Comisia include în cuantumul de bază o sumă între 15 % și 25 % din valoarea vânzărilor, astfel cum este definită de secțiunea A de mai sus, pentru a descuraja întreprinderile chiar și să participe la acorduri orizontale de fixare a prețului, de împărțire a pieței și de limitare a producției. De asemenea, Comisia poate aplica o astfel de sumă suplimentară și în cazul altor încălcări. Pentru a decide proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz, Comisia ține seama de un anumit număr de factori, în special de factorii identificați la punctul 22.”

10 Punctul 29 din aceleași orientări prevede:

„Cuantumul de bază al amenzii poate fi redus atunci când Comisia constată existența unor circumstanțe atenuante, precum:

— atunci când întreprinderea implicată face dovada că a încetat încălcarea de la primele intervenții ale Comisiei. Circumstanța atenuantă în cauză nu se aplică acordurilor sau practicilor de natură secretă (în special cartelurilor);

— atunci când întreprinderea implicată face dovada că încălcarea a fost comisă din neglijență;

— atunci când întreprinderea implicată face dovada că participarea sa la încălcare este extrem de redusă și demonstrează astfel că, în cursul perioadei în care a fost parte la acordurile ilicite, s-a sustras efectiv de la aplicarea acestora adoptând un comportament concurențial pe piață; simplul fapt că o întreprindere a participat la o încălcare pentru o perioadă mai scurtă decât alte întreprinderi nu este considerat circumstanță atenuantă, deoarece această circumstanță este deja reflectată în cuantumul de bază;

— atunci când întreprinderea implicată cooperează efectiv cu Comisia, în afara sferei de aplicare a comunicării privind clemența și dincolo de obligațiile sale legale de a coopera;

— atunci când comportamentul anticoncurențial a fost autorizat sau încurajat de autoritățile publice sau de reglementare. […]”

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

11 Istoricul litigiului a fost descris la punctele 1-27 din hotărârea atacată și poate fi rezumat după cum urmează.

12 Laufen Austria, la momentul faptelor constitutive ale încălcării constatate, fabrica produse ceramice sub propriile mărci și le comercializa atât pe acestea, cât și unele produse fabricate de concurenți. Vânzările sale se concentrau în Austria, precum și, într-o mai mică măsură, în Germania. La 29 octombrie 1999, Roca Sanitario SA, societatea-mamă a unui grup de societăți care își desfășurau activitatea în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie (denumit în continuare „grupul Roca”), a achiziționat grupul condus de societatea elvețiană Keramik Holding AG, care era deținătoarea întregului capital al Laufen Austria.

13 La 15 iulie 2004, Masco Corp. și filialele sale, printre care Hansgrohe AG, care produce robinete, și Hüppe GmbH, care produce cabine de duș, au informat Comisia despre existența unei înțelegeri în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie și au solicitat să beneficieze de imunitate la amenzi în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea din 2002 privind cooperarea”) sau, cu titlu subsidiar, de o reducere a cuantumului amenzilor care le puteau fi aplicate.

14 La 9 și la 10 noiembrie 2004, Comisia a efectuat inspecții inopinate în incintele mai multor societăți și asociații naționale profesionale care operau în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie. După ce a adresat, între 15 noiembrie 2005 și 16 mai 2006, solicitări de informații societăților și asociațiilor menționate, inclusiv Roca SARL (denumită în continuare „Roca”) și Laufen Austria, la 26 martie 2007 Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile. Aceasta a fost notificată printre altele recurentei.

15 La 17 ianuarie 2006, Roca a solicitat, în nume propriu și în numele grupului din care face parte Laufen Austria, în măsura în care ea a preluat activitățile acestui grup în Franța, să beneficieze de imunitate la amenzi în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea sau, cu titlu subsidiar, de reducerea cuantumului amenzii care îi putea fi aplicată.

16 În urma unei audieri desfășurate între 12 și 14 noiembrie 2007, a transmiterii, la 9 iulie 2009, a unei scrisori de prezentare a faptelor către anumite societăți, printre care recurenta, și a unor solicitări de informații suplimentare al căror destinatar a fost recurenta, Comisia a adoptat la 23 iunie 2010 decizia în litigiu, prin care a constatat existența unei încălcări a articolului 101 alineatul (1) TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, vol. 11/53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”), în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie. Această încălcare, la care ar fi participat 17 întreprinderi, s-ar fi desfășurat în diferite perioade cuprinse între 16 octombrie 1992 și 9 noiembrie 2004 și ar fi luat forma unui ansamblu de acorduri anticoncurențiale sau de practici concertate pe teritoriile belgian, german, francez, italian, neerlandez și austriac. Produsele vizate de înțelegere ar fi produsele și accesoriile pentru baie care aparțin uneia dintre cele trei subgrupe de produse care urmează, și anume robinete, cabine de duș și accesorii pentru acestea, precum și produse ceramice (denumite în continuare „cele trei subgrupe de produse”).

17 Comisia a remarcat în special existența unor asociații naționale profesionale ai căror membri desfășurau o activitate care acoperea ansamblul celor trei subgrupe de produse, pe care le-a denumit „organisme de coordonare”, a unor asociații naționale profesionale care cuprindeau membri a căror activitate era legată de cel puțin două dintre aceste trei subgrupe, pe care le-a denumit „asociații multiprodus”, precum și a unor asociații specializate care cuprindeau membri a căror activitate privea una dintre aceste trei subgrupe. În sfârșit, Comisia a constatat prezența unui grup central de întreprinderi care au participat la înțelegere în diferite state membre, precum și în cadrul unor organisme de coordonare sau al unor asociații multiprodus.

18 În ceea ce privește participarea grupului Roca la încălcarea constatată, Comisia a considerat că acesta a avut cunoștință despre încălcarea care viza cele trei subgrupe de produse. Totuși, în ceea ce privește sfera geografică a înțelegerii, Comisia a apreciat că nu se putea considera că grupul Roca a avut cunoștință de dimensiunea sa globală, ci trebuia să se considere numai că a cunoscut comportamentele coluzive din Franța și din Austria.

19 Comisia a constatat astfel, la articolul 1 alineatul (3) din decizia în litigiu, că Laufen Austria, Roca Sanitario și Roca au încălcat articolul 101 alineatul (1) TFUE și articolul 53 din Acordul privind SEE prin participarea la un acord continuu sau la practici concertate în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie în Franța și în Austria.

20 Pentru stabilirea cuantumului amenzii aplicate fiecărei întreprinderi, Comisia s-a întemeiat pe Orientările din 2006.

21 Într-o primă etapă, Comisia a determinat cuantumul de bază al amenzii. În acest scop, Comisia a precizat că el se baza pentru fiecare întreprindere pe vânzările sale pe stat membru, înmulțite cu numărul de ani de participare la încălcare constatată în fiecare stat membru și pentru subgrupa de produse vizată, astfel încât să se țină seama de faptul că anumite întreprinderi își desfășoară activitățile numai în anumite state membre sau că aceste activități nu privesc decât una dintre cele trei subgrupe de produse.

22 Odată făcută această precizare, Comisia a stabilit la 15 % din valoarea vânzărilor rata coeficientului legat de gravitatea încălcării constatate, în sensul punctelor 20-23 din Orientările din 2006 (denumit în continuare „coeficientul «gravitatea încălcării»”). Pentru aceasta, a ținut seama de patru criterii de apreciere a încălcării, și anume cotele de piață combinate, precum și natura, sfera geografică și punerea în aplicare ale acesteia.

23 În plus, Comisia a stabilit coeficientul care trebuie aplicat, pe baza duratei încălcării constatate, cuantumului de bază al amenzii, determinat pentru recurentă, în temeiul dispozițiilor punctului 24 din Orientările din 2006, la valoarea 10, care corespunde unei participări la încălcare, pe teritoriul austriac și pentru produsele ceramice, de zece ani.

24 În sfârșit, pentru a conferi un efect disuasiv deciziei în litigiu, Comisia, în temeiul dispozițiilor punctului 25 din Orientările din 2006 și în considerarea celor patru criterii de apreciere vizate la punctul 22 din prezenta hotărâre, a majorat cuantumul de bază al amenzii aplicând la valoarea vânzărilor un coeficient suplimentar (denumit în continuare „coeficientul «sumă suplimentară»”) la rata de 15 %.

25 A rezultat astfel, în ceea ce privește grupul Roca, un cuantum de bază al amenzii care se ridica la 3 000 000 de euro pentru comportamentele coluzive referitoare la robinete pe piața franceză și un cuantum de bază al amenzii care se ridica la 35 700 000 de euro pentru comportamentele coluzive referitoare la produse ceramice, din care 3 700 000 de euro în cadrul pieței franceze și 32 000 000 de euro în cadrul pieței austriece.

26 Într-o a doua etapă, Comisia a examinat existența unor circumstanțe agravante sau atenuante care pot justifica o ajustare a cuantumul de bază al amenzii. Nu a reținut nicio circumstanță agravantă sau atenuantă în privința recurentei.

27 Într-o a treia etapă, Comisia a aplicat plafonul de 10 % din cifra de afaceri (denumit în continuare „plafonul de 10 %”), în temeiul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Cuantumul amenzii stabilit pentru grupul Roca după aplicarea acestui plafon era de 38 700 000 de euro.

28 Într-o a patra etapă, Comisia a apreciat că grupul Roca, din care făcea parte recurenta, nu avea dreptul de a beneficia de o reducere a cuantumului amenzilor în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea. În opinia sa, pe de o parte, nu se putea considera că probele prezentate de acest grup reprezintă o valoare adăugată semnificativă în sensul punctului 21 din această comunicare. Pe de altă parte, grupul menționat nu ar fi dat dovadă de un veritabil spirit de cooperare în cursul procedurii administrative.

29 Având în vedere ceea ce precedă, Comisia a constatat, la articolul 1 alineatul (3) din decizia în litigiu, că recurenta a încălcat articolul 101 TFUE și articolul 53 din Acordul privind SEE participând, în perioada 12 octombrie 1994-9 noiembrie 2004, la un acord continuu sau la practici concertate în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie în Franța și în Austria.

30 Potrivit articolului 2 alineatul (4) din decizia în litigiu, Comisia a aplicat recurentei o amendă de 32 000 000 de euro, din care 17 700 000 de euro în solidar cu Roca Sanitario.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

31 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 8 septembrie 2010, Laufen Austria a introdus o acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu în măsura în care o vizează sau, în subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată.

32 În susținerea concluziilor sale în anularea în parte a deciziei în litigiu, Laufen Austria a invocat șase motive. Primul motiv viza stabilirea răspunderii pentru comportamentele anticoncurențiale care sunt reproșate Roca Sanitario. Al doilea motiv se referea la aplicarea plafonului de 10 %. Al treilea motiv era legat de aprecierea de către Comisie a gravității încălcării săvârșite de Laufen Austria. Al patrulea motiv se întemeia pe o încălcare a principiilor proporționalității și egalității de tratament, întrucât contextul de criză economică nu fusese luat în considerare ca circumstanță atenuantă. Al cincilea motiv era legat de neluarea în considerare ca circumstanță atenuantă a presiunii exercitate de distribuitorii cu ridicata. Al șaselea motiv se întemeia pe erori în aplicarea Comunicării din 2002 privind cooperarea și a Orientărilor din 2006.

33 În cadrul cererii sale subsidiare de reducere a cuantumului amenzii, Laufen Austria a invocat implicarea sa, mai redusă decât cea a celorlalți participanți, în încălcarea constatată, gravitatea mai redusă a participării sale la încălcarea săvârșită, precum și nivelul cooperării sale cu Comisia.

34 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins cele șase motive invocate de recurentă ca fiind în parte inadmisibile, în parte inoperante și în parte nefondate. A estimat că niciunul dintre elementele de care s-a prevalat aceasta și niciun motiv de ordine publică nu justificau exercitarea competenței sale de fond pentru reducerea cuantumului amenzii care trebuie aplicată recurentei.

35 În consecință, Tribunalul a respins în întregime acțiunea Laufen Austria.

Concluziile părților

36 Laufen Austria solicită Curții:

— anularea în parte a hotărârii atacate;

— reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată și

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

37 Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului și

— obligarea Laufen Austria la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

38 În susținerea recursului, recurenta invocă două motive. Primul motiv este întemeiat pe faptul că Tribunalul nu și-a îndeplinit obligația de motivare și a încălcat principiile individualizării pedepselor, răspunderii personale, proporționalității și egalității de tratament aplicând plafonul prevăzut de Regulamentul nr. 1/2003. Al doilea motiv se întemeiază pe faptul că Tribunalul a încălcat principiile individualizării sancțiunii, răspunderii personale, proporționalității, egalității de tratament și protecției încrederii legitime, precum și obligația de motivare respingând cererea de reducere a cuantumului de bază al amenzii aplicate recurentei.

Cu privire la primul motiv

Argumentația părților

39 Prin intermediul primului motiv, Laufen Austria susține în esență că Tribunalul nu și-a îndeplinit obligația de motivare și a încălcat principiile individualizării pedepselor, răspunderii personale, proporționalității și egalității de tratament întrucât a ținut seama, la punctele 148-154 din hotărârea atacată, inclusiv pentru perioada în care se reținea numai răspunderea sa pentru încălcarea în cauză, de cifra de afaceri globală a Roca Sanitario pentru a calcula plafonul de 10 % prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.

40 Laufen Austria susține în această privință că nu forma o unitate economică cu Roca Sanitario în perioada încălcării care a precedat achiziționarea Keramik Holding de către Roca Sanitario. Or, ar rezulta din jurisprudența Curții că plafonul menționat trebuie calculat numai în funcție de cifra de afaceri a întreprinderii responsabile pentru încălcare.

41 În consecință, Tribunalul ar fi trebuit să aplice plafonul de 10 % numai în raport cu cifra de afaceri individuală a Laufen Austria pentru a calcula amenda aferentă acestei perioade.

42 În plus, Tribunalul nu și-ar fi îndeplinit obligația de motivare și ar fi încălcat principiul egalității de tratament întrucât nu a ținut seama nici de decizii anterioare ale Comisiei, nici de hotărâri ale Tribunalului în care cuantumul amenzii aplicate unei filiale în împrejurări comparabile cu cele din speță a fost calculat în raport cu resursele proprii ale acestei filiale.

43 Comisia contestă argumentele recurentei.

Aprecierea Curții

44 După cum Curtea a constatat deja, textul articolului 23 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1/2003 este clar în măsura în care impune ca, „[p]entru fiecare întreprindere și asociație de întreprinderi care participă la încălcarea normelor, amenda [să nu depășească] 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent” (Hotărârea din 4 septembrie 2014, YKK și alții/Comisia, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, punctul 58).

45 Or, noțiunea „întreprindere care participă la încălcarea normelor” în sensul dispoziției menționate trebuie, în mod necesar, să fie aceeași în scopul aplicării articolului 101 TFUE, întrucât o astfel de noțiune nu poate fi interpretată în mod diferit în scopul imputării încălcării și în scopul aplicării plafonului de 10 % (Hotărârea din 4 septembrie 2014, YKK și alții/Comisia, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, punctul 59).

46 Astfel, în cazul în care o întreprindere considerată de Comisie ca fiind răspunzătoare de o încălcare a articolului 101 TFUE este achiziționată de o altă întreprindere în cadrul căreia își păstrează, ca filială, calitatea de entitate economică distinctă, Comisia trebuie să țină seama de cifra de afaceri proprie fiecăreia dintre aceste entități economice pentru perioada achiziționării pentru a le aplica, dacă este cazul, plafonul de 10 % (Hotărârea din 4 septembrie 2014, YKK și alții/Comisia, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, punctul 60).

47 În această privință, obiectivul urmărit prin stabilirea, la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a unui plafon de 10 % din cifra de afaceri a fiecărei întreprinderi care a participat la încălcare este în special acela de a evita ca aplicarea unei amenzi într-un cuantum superior acestui plafon să depășească capacitatea de plată a întreprinderii la data la care aceasta este recunoscută ca fiind răspunzătoare pentru încălcare și la care i se aplică de către Comisie o sancțiune pecuniară (Hotărârea din 4 septembrie 2014, YKK și alții/Comisia, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, punctul 63).

48 Această constatare este susținută de articolul 23 alineatul (2) al doilea paragraf din regulamentul menționat, care impune, în ceea ce privește plafonul de 10 %, ca acesta să fie calculat pe baza exercițiului financiar din anul care precedă decizia Comisiei de sancționare a unei încălcări. Or, o astfel de cerință este respectată întru totul în cazul în care acest plafon este stabilit doar pe baza cifrei de afaceri a filialei, în ceea ce privește amenda care îi este aplicată cu titlu exclusiv, pentru perioada anterioară achiziționării sale de către societatea-mamă. Rezultă că, în astfel de împrejurări, evoluția structurală a întreprinderii răspunzătoare în calitate de entitate economică este luată în considerare în mod efectiv în calculul amenzii (Hotărârea din 4 septembrie 2014, YKK și alții/Comisia, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, punctul 64).

49 Rezultă că, întrucât răspunderea unei societăți-mamă nu poate fi reținută pentru o încălcare săvârșită de filiala sa înainte de data achiziționării acesteia, Comisia trebuie să țină seama de cifra de afaceri proprie acestei filiale realizată în cursul exercițiului financiar care precedă anul de adoptare a deciziei care sancționează încălcarea pentru calculul plafonului de 10 %.

50 În consecință, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept considerând, la punctul 150 din hotărârea atacată, că, atunci când se operează o distincție între o primă perioadă, pentru care se reține numai răspunderea filialei pentru încălcare, și o a doua perioadă, pentru care se reține răspunderea pentru încălcare a societății-mamă în solidar cu filiala sa, articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 nu impune Comisiei să verifice dacă partea din amendă pentru a cărei plată nu se reține răspunderea în solidar a societății-mamă nu depășește plafonul de 10 % din cifra de afaceri a filialei.

51 Rezultă din ceea ce precedă că, fără a fi necesar să se statueze cu privire la celelalte argumente invocate de recurentă în susținerea primului motiv de recurs, în special cu privire la cele întemeiate pe încălcarea obligației de motivare, acest motiv trebuie declarat fondat. În consecință, trebuie să se anuleze hotărârea atacată în măsura în care statuează că, fără a săvârși vreo eroare, Comisia a luat în considerare cifra de afaceri a grupului Roca în scopul aplicării plafonului de 10 % în ceea ce privește perioada pentru care s-a reținut numai răspunderea Laufen Austria pentru încălcare.

Cu privire la al doilea motiv

Argumentația părților

52 Prin intermediul celui de al doilea motiv, Laufen Austria reproșează Tribunalului că a încălcat, în special la punctele 164-193, precum și 259-261 din hotărârea atacată, principiile individualizării sancțiunii, răspunderii personale, proporționalității, egalității de tratament și protecției încrederii legitime, precum și obligația de motivare întrucât nu a acționat în consecință cu cele impuse de constatarea Tribunalului potrivit căreia gravitatea participării la încălcare imputate Laufen Austria era mai redusă decât cea a celorlalți participanți la înțelegere, în special prin modularea coeficienților „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” și prin reducerea cuantumului de bază al amenzii.

53 Laufen Austria susține, în primul rând, că punctele 164-193 din hotărârea atacată sunt afectate de o eroare de drept întrucât nu țin seama în niciun fel, pentru determinarea cuantumului amenzii, de faptul că participarea sa la încălcare era mai puțin gravă decât cea a celorlalte întreprinderi sancționate. În această privință, hotărârea atacată nu ar opera nicio distincție, cu excepția aspectului referitor la sfera geografică a participărilor la încălcare, între gravitatea comportamentului Laufen Austria și gravitatea comportamentelor întreprinderilor care formau „nucleul dur” al întreprinderilor participante, în funcție de natura comportamentului fiecăreia. Or, potrivit principiului nediscriminării, Tribunalul ar fi trebuit să reducă cuantumul de bază al amenzii aplicate Laufen Austria, utilizând pentru aceasta coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” mai puțin ridicați decât cei utilizați pentru întreprinderile menționate, și să acționeze în conformitate cu cele constatate la punctele 187, 259 și 260 din hotărârea atacată.

54 În al doilea rând, motivele care figurează la punctele 186 și 260 din hotărârea atacată ar contrazice jurisprudența aplicabilă în materie de graduare a amenzilor și ar privilegia în mod eronat principiul proporționalității amenzii în detrimentul principiului egalității de tratament.

55 În al treilea rând, gravitatea redusă a participării Laufen Austria la încălcarea constatată ar fi trebuit să fie luată în considerare ca circumstanță atenuantă, în sensul punctului 29 a treia liniuță din Orientările din 2006. Or, la punctele 189-191 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi înlăturat, pe baza unei interpretări prea restrictive și eronate a acestei dispoziții, orice reducere a amenzii în acest temei.

56 În al patrulea rând, Tribunalul ar fi încălcat principiul protecției încrederii legitime și nu și-ar fi îndeplinit obligația de motivare afirmând, la punctul 183 din hotărârea atacată, că Comisia nu s-a îndepărtat de metoda de calcul al cuantumului amenzii prevăzută de Orientările din 2006.

57 Comisia contestă argumentele recurentei. Pe de altă parte, deși consideră că în mod întemeiat Tribunalul a respins argumentele recurentei întemeiate pe încălcarea principiilor egalității de tratament și proporționalității, apreciază în esență că premisa reținută de Tribunal, potrivit căreia coeficienții „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” aplicați recurentei, care nu a participat la încălcare decât în cadrul componentei austriece, ar fi trebuit să fie diferiți de cei reținuți pentru alți membri ai înțelegerii care au participat la încălcare pe teritoriul a șase state membre și pentru trei subgrupe de produse, este inexactă. Prin urmare, Comisia invită Curtea să efectueze o substituire de motive.

Aprecierea Curții

58 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că Tribunalul este singurul competent să controleze modalitatea în care Comisia a apreciat în fiecare caz concret gravitatea comportamentelor ilicite. În cadrul recursului, controlul Curții are ca obiect, pe de o parte, să examineze în ce măsură Tribunalul a luat în considerare în mod corect din punct de vedere juridic toți factorii esențiali pentru aprecierea gravității unui anumit comportament în lumina articolului 101 TFUE și a articolului 23 din Regulamentul

nr. 1/2003 și, pe de altă parte, să verifice dacă Tribunalul a răspuns corespunzător cerințelor legale tuturor argumentelor invocate în susținerea cererii de anulare a amenzii sau de reducere a cuantumului acesteia (a se vedea în special Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, EU:C:1998:608, punctul 128, Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 244, precum și Hotărârea din 5 decembrie 2013, Solvay Solexis/Comisia, C-449/11 P, nepublicată, EU:C:2013:802, punctul 74).

59 Or, în măsura în care, prin intermediul celui de al doilea motiv al său, Laufen Austria reproșează Tribunalului că nu a ținut seama, în exercitarea atât a controlului său privind legalitatea deciziei în litigiu, la punctele 164-193 din hotărârea atacată, cât și a competenței sale de fond pentru stabilirea cuantumului amenzii, la punctele 258-261 din această hotărâre, de faptul că participarea recurentei la încălcarea constatată era mai puțin gravă decât cea a întreprinderilor care constituiau „nucleul dur” al înțelegerii, trebuie subliniat că nu este de competența Curții, atunci când se pronunță asupra unor chestiuni de drept în cadrul unui recurs, să substituie, pentru motive de echitate, aprecierea Tribunalului cu propria apreciere, atunci când acesta se pronunță, în exercitarea competenței sale de fond, asupra cuantumului amenzilor aplicate unor întreprinderi ca urmare a încălcării de către acestea a dreptului Uniunii (Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 245, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Gosselin Group/Comisia, C-429/11 P, nepublicată, EU:C:2013:463, punctul 87).

60 Pe de altă parte, trebuie amintit de asemenea că, pentru stabilirea cuantumurilor amenzilor trebuie să se țină seama de durata încălcării și de toate elementele de natură să intre în aprecierea gravității acesteia (Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 240, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 98).

61 Printre elementele de natură să intre în aprecierea gravității încălcărilor figurează comportamentul fiecăreia dintre întreprinderi, rolul avut de fiecare dintre acestea în instituirea înțelegerii, beneficiul pe care l-au putut obține din aceasta, dimensiunea întreprinderilor și valoarea mărfurilor în discuție, precum și riscul pe care încălcările de acest tip îl reprezintă pentru obiectivele Uniunii Europene (Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctul 242, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 100).

62 În speță, astfel cum rezultă din cuprinsul punctului 179 din hotărârea atacată, este cert că Laufen Austria a participat la o încălcare constând în punerea în aplicare a unei coordonări a creșterilor viitoare de prețuri, că, datorită participării sale la reuniunile organismului de coordonare Arbeitskreis Sanitärindustrie, ea a avut cunoștință de faptul că întinderea materială a acestei încălcări privea cele trei subgrupe de produse și că aceasta acoperea întregul teritoriu austriac.

63 Tribunalul a concluzionat că Comisia putea, conform punctelor 21-23 și 25 din Orientările din 2006, să considere în mod întemeiat că erau adecvați coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” de 15 %.

64 În această privință, fără a contesta materialitatea încălcării descrise în hotărârea atacată, Laufen Austria reproșează Tribunalului că nu a ținut seama de faptul că ea nu aparținea „nucleului dur” al înțelegerii, în special pentru motivul că nu a contribuit la geneza și la menținerea acesteia.

65 Or, presupunând chiar că această circumstanță este stabilită, ea nu este în niciun caz susceptibilă să demonstreze că Tribunalul ar fi trebuit să considere că coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” la rata de 15 % nu sunt adecvați sau sunt prea ridicați, din moment ce un asemenea procentaj se justifica prin însăși natura încălcării în cauză, și anume o coordonare a creșterilor de prețuri. Astfel, o asemenea încălcare se numără printre restrângerile cele mai grave ale concurenței în

sensul punctelor 23 și 25 din Orientările din 2006 și o asemenea rată de 15 % corespunde ratei celei mai scăzute din intervalul sancțiunilor prevăzut pentru astfel de încălcări în temeiul acestor orientări (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Ziegler/Comisia, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punctele 124 și 125, precum și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 125).

66 Prin urmare, Tribunalul a putut să considere în mod întemeiat, la punctele 179 și 258 din hotărârea atacată, că Comisia nu a încălcat principiul proporționalității stabilind coeficienții „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” la o rată de 15 %, în pofida sferei geografice reduse numai la teritoriul austriac a participării recurentei la încălcarea în cauză.

67 În măsura în care Laufen Austria reproșează Tribunalului că, deși a constatat că participarea sa la încălcare era mai puțin gravă decât cea a celorlalți participanți la prezenta înțelegere, a reținut în privința sa coeficienții menționați și, prin urmare, a încălcat principiul egalității de tratament, este necesar să se constate că, așa cum susține în esență Comisia, motivele care figurează la punctele 186 și 187, precum și 259 și 260 din hotărârea atacată, potrivit cărora, pe de o parte, o încălcare care acoperă teritoriile a șase state membre și trei subgrupe de produse trebuie considerată ca fiind mai gravă decât o încălcare precum cea în cauză, săvârșită pe teritoriul unui singur stat membru, și, pe de altă parte, întreprinderilor care au luat parte la această primă încălcare ar fi trebuit, pentru acest simplu motiv, să li se aplice o amendă calculată pe baza unor coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” superiori celor aplicați recurentei, sunt afectate de o eroare de drept.

68 Astfel, în ceea ce privește determinarea coeficienților „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară”, reiese din cuprinsul punctelor 22 și 25 din Orientările din 2006 că trebuie să se țină seama de anumiți factori, în special de cei identificați la punctul 22 din aceste orientări. Deși, pentru aprecierea gravității unei încălcări și, prin urmare, pentru stabilirea cuantumului amenzii care trebuie aplicată, se poate ține seama, printre altele, de sfera geografică a încălcării, împrejurarea că o încălcare acoperă o sferă geografică mai mare decât alta nu poate, ca atare, implica în mod necesar că această primă încălcare, considerată în ansamblul său și în special în raport cu natura sa, trebuie să fie calificată ca fiind mai gravă decât a doua și ca justificând astfel stabilirea unor coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” superiori celor reținuți pentru calculul amenzii care sancționează această a doua încălcare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 iulie 2014, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 178).

69 În aceste condiții, trebuie amintit că principiul egalității de tratament constituie un principiu general al dreptului Uniunii, consacrat la articolele 20 și 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că principiul menționat impune ca situații comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea în special Hotărârea din 12 noiembrie 2014, Guardian Industries și Guardian Europe/Comisia, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punctul 51).

70 Respectarea principiului menționat se impune Tribunalului nu numai în cadrul exercitării controlului său cu privire la legalitatea deciziei Comisiei de aplicare a amenzilor, ci și în exercitarea competenței sale de fond. Astfel, exercitarea unei asemenea competențe nu poate da naștere, cu ocazia stabilirii cuantumului amenzilor aplicate, unei discriminări între întreprinderile care au participat la un acord sau la o practică concertată contrară articolului 101 alineatul (1) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2014, Comisia/Parker Hannifin Manufacturing și Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punctul 77).

71 Or, astfel cum decurge din jurisprudența Curții, luarea în considerare, pentru aprecierea gravității unei încălcări, în temeiul aceluiași principiu, a unor diferențe între întreprinderile care au participat la aceeași înțelegere, în special în raport cu sfera geografică a participărilor lor respective, nu trebuie să intervină în mod necesar la stabilirea coeficienților „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară”, ci

poate interveni într-un alt stadiu al calculului amenzii, cum ar fi la ajustarea cuantumului de bază în funcție de circumstanțe atenuante și agravante, în temeiul punctelor 28 și 29 din Orientările din 2006 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Gosselin Group/Comisia, C-429/11 P, nepublicată, EU:C:2013:463, punctele 96-100, și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctele 104 și 105).

72 Astfel cum a arătat Comisia, asemenea diferențe pot să transpară și prin intermediul valorii vânzărilor reținute pentru calcularea cuantumului de bază al amenzii întrucât această valoare reflectă, pentru fiecare întreprindere participantă, importanța participării sale la încălcarea în cauză, conform punctului 13 din Orientările din 2006, care permite să se ia ca punct de plecare pentru calcularea amenzilor un cuantum care reflectă importanța economică a încălcării și ponderea întreprinderii în cadrul acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 76).

73 În consecință, întrucât este cert că cuantumul de bază al amenzii aplicate recurentei a fost determinat în funcție de valoarea vânzărilor realizate de recurentă pe teritoriul austriac, Tribunalul a putut să stabilească, la punctele 186 și 187, precum și 259 și 260 din hotărârea atacată, la 15 % din această valoare rata coeficienților „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” fără a încălca principiul egalității de tratament.

74 Deși reiese din ceea ce precedă că motivarea Tribunalului, la punctele 186 și 187, precum și 259 și 260 din hotărârea atacată, este afectată de erori de drept, trebuie amintit că, dacă motivele unei decizii a Tribunalului conțin o încălcare a dreptului Uniunii, însă dispozitivul acesteia apare ca fiind întemeiat pentru alte motive de drept, o asemenea încălcare nu este de natură să determine anularea acestei decizii și este necesar să se procedeze la o substituire de motive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iunie 1992, Lestelle/Comisia, C-30/91 P, EU:C:1992:252, punctul 28, precum și Hotărârea din 9 septembrie 2008, FIAMM și alții/Consiliul și Comisia, C-120/06 P și C-121/06 P, EU:C:2008:476, punctul 187 și jurisprudența citată).

75 Or, astfel cum reiese din motivele enunțate la punctele 68-73 din prezenta hotărâre, cu care trebuie substituite cele reținute de Tribunal, aceasta este situația în speță.

76 În consecință, trebuie înlăturat al doilea motiv în măsura în care critică Tribunalul pentru că ar fi săvârșit erori de drept și în special pentru că ar fi încălcat principiile proporționalității și egalității de tratament pentru motivul că, întrucât Tribunalul nu a aplicat recurentei coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” mai reduși decât cei aplicați întreprinderilor a căror participare la încălcare era cea mai gravă, nu ar fi ținut seama în hotărârea atacată de gravitatea mai mică a participării recurentei la încălcare.

77 În ceea ce privește critica întemeiată pe faptul că Tribunalul nu și-ar fi îndeplinit obligația de motivare și ar fi încălcat principiul protecției încrederii legitime constatând, la punctul 183 din hotărârea atacată, că Comisia nu s-a îndepărtat de metoda de calcul al cuantumului amenzii prevăzută de Orientările din 2006, este necesar să se arate că Tribunalul a descris această metodă, la punctele 169 și 170 din hotărârea atacată, în termeni generali, precum și aplicarea sa de către Comisie în speță, la punctele 172-174 din hotărârea menționată.

78 În consecință, o astfel de critică nu poate fi primită.

79 În ceea ce privește, în sfârșit, critica întemeiată pe faptul că Tribunalul nu ar fi ținut seama, cu titlu de circumstanțe atenuante în sensul punctului 29 a treia liniuță din Orientările din 2006, de gravitatea mai redusă a participării recurentei la încălcare în raport cu cea a celorlalți participanți, este cert că Laufen Austria s-a mărginit să susțină caracterul limitat al participării sale la încălcarea constatată.

80 Or, în temeiul punctului 29 din Orientările din 2006, recurenta ar fi trebuit, pentru a beneficia de o reducere a cuantumului amenzii în considerarea unor astfel de circumstanțe atenuante, să demonstreze că s-a sustras efectiv de la aplicarea acordurilor ilicite vizate, adoptând un comportament concurențial pe piață, dovadă pe care recurenta nu a făcut-o, după cum a constatat Tribunalul la punctul 191 din hotărârea atacată.

81 În orice ipoteză, o astfel de apreciere a elementelor de probă nu poate, cu excepția cazului denaturării lor, care nu a fost invocată în speță, să fie repusă în discuție în cadrul unui recurs (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 ianuarie 2011, Media-Saturn-Holding/OAPI, C-92/10 P, nepublicată, EU:C:2011:15, punctul 27, Hotărârea din 10 iulie 2014, Grecia/Comisia, C-391/13 P, nepublicată, EU:C:2014:2061, punctele 28 și 29, precum și Hotărârea din 20 ianuarie 2016, Toshiba Corporation/Comisia, C-373/14 P, EU:C:2016:26, punctul 40).

82 În consecință, critica referitoare la examinarea de către Tribunal a circumstanțelor atenuante în sensul punctului 29 a treia liniuță din Orientările din 2006 trebuie să fie respinsă.

83 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că al doilea motiv trebuie înlăturat.

Cu privire la trimiterea cauzei Tribunalului spre rejudecare

84 Conform articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, atunci când Curtea anulează decizia Tribunalului, Curtea poate fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia.

85 Or, în speță, întrucât Curtea nu dispune de cifra de afaceri realizată de Laufen Austria în cursul anului care a precedat decizia în litigiu, litigiul nu este în stare de judecată. În consecință, prezenta cauză trebuie trimisă Tribunalului spre rejudecare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

86 Întrucât cauza este trimisă Tribunalului spre rejudecare, cererea privind cheltuielile de judecată aferente prezentei proceduri de recurs se soluționează odată cu fondul.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) Anulează Hotărârea Tribunalului Uniunii Europene din 16 septembrie 2013, Laufen Austria/Comisia (T-411/10, EU:T:2013:443).

2) Trimite cauza spre rejudecare Tribunalului Uniunii Europene pentru ca acesta să se pronunțe cu privire la cererea de reducere a amenzii aplicate, prezentată de Laufen Austria AG.

3) Cererea privind cheltuielile de judecată se soluționează odată cu fondul.

Semnături